

957-ANNA

Louarnia

fin ha joll !

KALÉDONIA NEVEZ

DEOMP D'UBER
UN TAMM TRO
DINDAN HEOL
KALEDONIA-NEVEZ !

Louarnig

Mensuel - N°146 - Novembre/Du 2014
5 € an niv. / 5€ le n°
60 € ar bloaz / 60€ l'année
Niv. CPPAP : 0519 G 80670

Embannet gant / édité par :
KEIT VIMP BEV 29520 LAZ

Renner an Embann /
Dir de Publication :

Yann-Fañch Jacq, yf.kvb@orange.fr

Kenurzhierer / Coordinatrice :
Camille Argouarc'h,
camille.kvb@orange.fr

Maketenn / Maquette :
Camille Argouarc'h,
camille.kvb@orange.fr

Moulet gant / imprimé par :
SOFAG, BP21 - 29590 AR FAOU

Skeudennoù a zo implijet gant
Aotre-Implijout Creative Commons
<http://creativecommons.org/licenses/by-sa/2.0/fr/>

p.1,2 : Deathmask, Olivier Roux (flickr)
p. 8-9 : Kontadenn dastumet e yezh Pouébo
gant an Tad Gagnère el levr « Chroniques du
pays kanak tome 3 - Arts et lettres », kaset
da benn gant Gilbert Bladimères. Pennad
François Bogliolo, p. 152, Nouméa : Emban-
nadurioù Planète Mém, 1999.

P.6-7

CLAIRE HAG EUGÉNIE

O CHOM E KALEDONIA-NEVEZ

P.8-9

MOJENN AR MORGAZH HAG AR RAZH

P.4 *titeuf*
P.12
Naggeneen

MEURIAD
P.13-15
Paotr Louarn

Embannet gant skoazell
Avec le soutien de :

« Sandrine, perak eo gwenn ha du ar pigned ? »

Louna
8 vloaz
eus Louaneg

Ar pigned a vez gwelet war ar maeziou pe e parkoù e kêr. « Pica pica » eo o anv skiantel, netra da welet gant ar *Pokemon* avat.

Perak n'int ket du evel o c'hendirvi : ar brini ?
N'ouzon ket ! D'az soñj, ken plijet e vefes gant ar pigned ma ne vefe ket gwenn warno ?
Alies o dez aon an dud rak al lapoused du penn-da-benn, padal n'int ket droukoc'h eget ar re all !

Farsus eo ar biged abalamour ma vezont gwelet war kein ar c'hezeg pe ar saout o klask war lerc'h megeled (seurt laou a chom stag ouzh ar groc'hen) da zebriñ e-touez o blev. A bep seut a zebront ! Amprevaned, greun, frouezh, lastez, loenigoù marvet... hollzebrerien int.

E galleg, pa vez ul loen gwenn ha du (pe gwenn ha gant ul liv teñval all) e vez lavaret eo « pie ». Evel ar saout « pie noir » o chom e Breizh pe c'hoazh evel marc'h Yakari !

Kenavo ar wech all !

Sandrine

LAÑSET EO HENT AR ROM

PETRA NEVEZ?

DA ADKAVOUT WAR YA-OUANK.COM

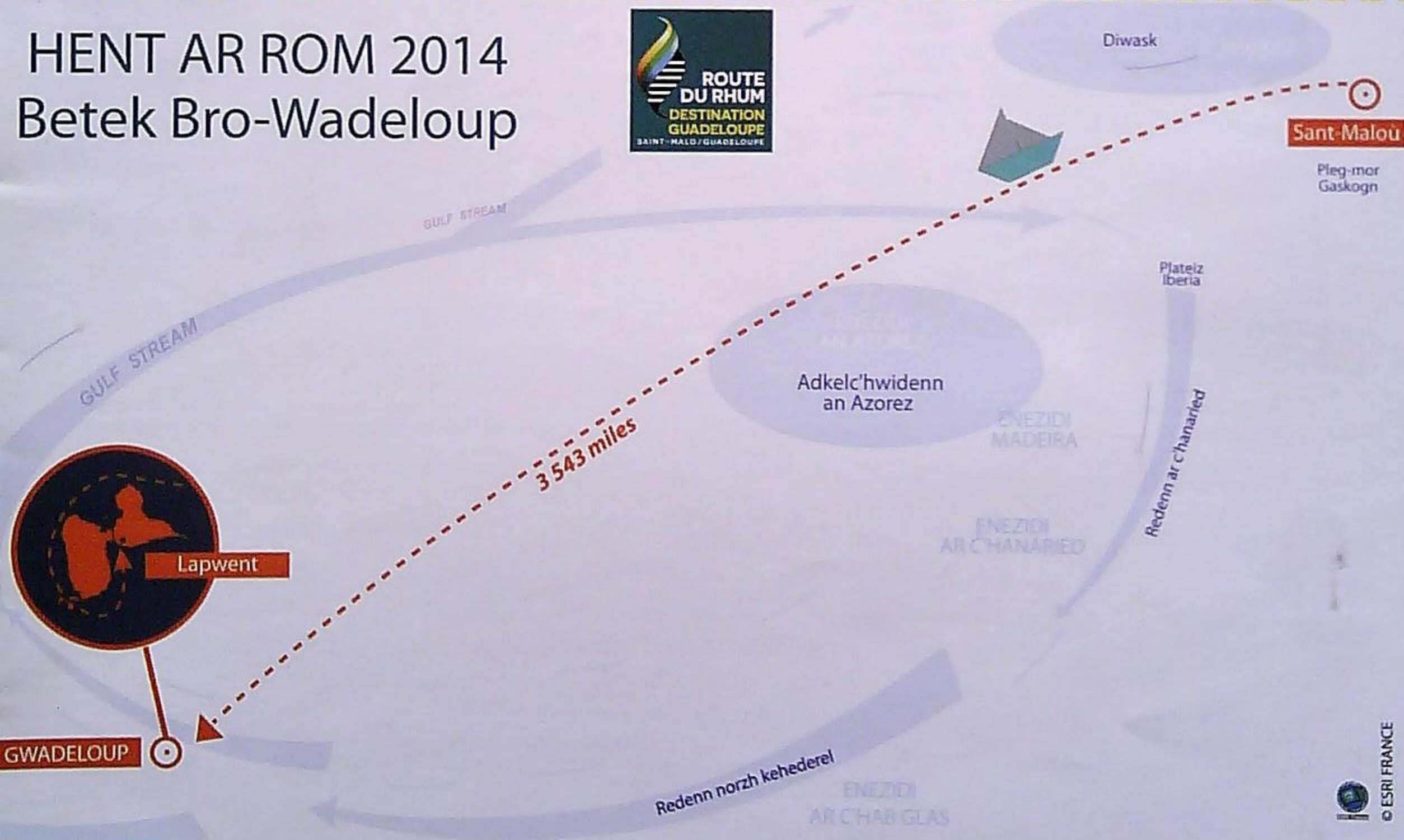
Soñj `teus eus Juliette ? Ur bloaz `zo e oa bet kaoz outi e Louarnig. C`hoant bras he doa mont d`ober Hent ar Rom, ar redadeg war bigi dre Meurvor Atlantel. Deuet eo he hunvre da vezañ gwir ! Arc`hant a-walc`h he deus kavet. D`an 2 a viz Du eo aet kuit war he bag vras e-touez rederien all.

ADALEK AN 2 A VIZ DU BETEK FIN AR MIZ

Ha te, dedennet out gant Hent ar Rom ? Peseurt bag eo da hini muiañ-karet ? Respont war ya-ouank.com pe dre bostel da camille.kvb@orange.fr hag e vo embannet !

HENT AR ROM 2014 Betek Bro-Wadeloup

© ESRI FRANCE

GERIOÙ DIAES :

3 543 miles = 873 kilometrad

Lapwent : Pointe-à-Pitre e kreoleg (Kêrbenn Gwadeloup)

Adkelc'hwidenn : Un takad e lec'h m'eo sioul ha brav an amzer. Tro-dro d'an adkelc'hwidenn-se e tro an avel a-du gant an heol.

Redenn : en ur redenn e vez lañs gant ar mor war un tu bennak hep-ken.

Diwask : glav hag avel zo en takad-se, n'eo ket aes bageal e-biou.

Titeuf

an den a
daveze tri
gweneg

Tennet eus « Kenñ Bed Kriz »
www.b-heol.com
BANNOÙ-HEOL

* Kemmeskañ a ra Titeuf hag e vignon ar minoù mengleuz (e lec'h ma vez tennet plom da skouer) gant ar bombezennoù a vez graet « minoù » anezho.

21^e

SALON MULTILINGUE DU LIVRE JEUNESSE

SALONS LIESYEZHEK LEVRIOU AR RE YAOUANK

Nouvelle-Calédonie - Bretagne
Kaledonia-Nevez - Breizh

Pluguffan/Pluguen Kemper

21/22/23 Nov/A viz du 2014

Salon : entrée libre / Mont e-barzh evit netra

Parten. of. Red

KEPHE
> 88 8 73

SKRIV DA EUGÉNIE PE DA GCLAIRE !

Dedennet out bet o lenn ar pezh zo bet kontet ganto ? Gellout a rez kas ur gerig dezho ! Marteze e respontint dit hag embannet e vo e Louarnig !

Dre bostel : camille.kvb@orange.fr, treuzkas da bostel a rin.

CLAIRE
11 VLOAZ

MA YEZHOU Anavezout a ran un nebeud gerioù e tahitianeg am boa desket gant ma mamm-gozh pe dre kanaouennoù. Saozneg a zeskan er skol.

MA SKOL Mont a ran da skol ma c'harter e Noumea. 24 bugel zo em c'hlasad ha 180 em skol.

MA ZI En un ti bras emañ o chom etre ar gêr hag ar maezioù. Ur jardin em eus, enni ur wezenn-mangez, gwez-litchi, gwez-sitroñs, gwez-papaiez, bleunioù a bep seurt...

BOUED LIPOUS Pizza hag ar frouezh letchi a gavan mat. Ne gavan ket mat al legumaj !

MA LOENED MUIAÑ-KARET eo ar c'hezeg ha pesked liesliv an trovanoù.

C'HOARI gant ma belo dirak ma zi a blij din, ha c'hoari ar « kem's » gant kartoù.

NE BLIJ KET DIN ar spontourien (brezelerien prest d'en em lazhañ pe da lazhañ tud all e anv o mennozhioù politikel pe relijiel).

PLIJOUT A RA KALZ DIN mont da vageal. **PA VIN BRAS...** e vin skolaerez.

UR WECH BENNAK... em eus kerzhet war ur rae war an draezhenn. Santet em eus he c'hroc'henn c'hleb. Aet eo kuit hep flemmañ ac'hanon ! Aon bras `moa bet !

LETCHI

MERC'HED YAOUANK WAR PLASENN AR GWEZ KOKO E NOUMEA

NEVEZ !

EUGÉNIE

8 VLOAZ 1/2

FARDET 'M EUS
AR SAC'H-MAN
MA-UNAN

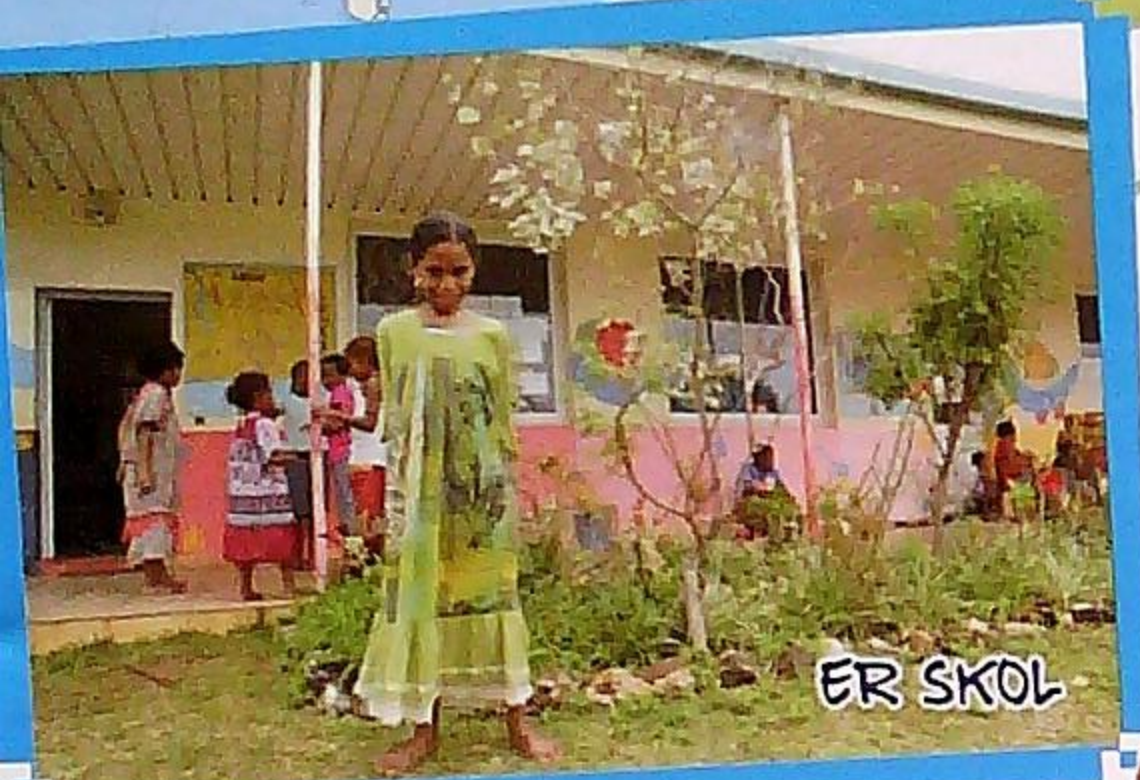
INIZI
AL LEALDED

ENEZ
OUVEA

ENEZ
LIFOU

ENEZ
MARE

"WAHNGA EO MA
ANV E DREHUEG,
MA YEZH KANAK

ER SKOL

MA YEZHOU Komz a ran Drehueg ha galleg ha deskiñ saozneg a ran.

MA SKOL eo hini ma meuriad. 15 bugel a zo ganin em c'hlas ha 30 em skol.

MA ZI zo ur foukenn. Emaon o chom gant ma meuriad anvet Tingeting.

BOUED LIPOUS : Kavout a ran mat patatez dous, yod patatez, toazennoù, salad, frouezh, mangez, letchi, ha dour gant sitroñs. Pep tra a gavan mat !

MA LOENED MUIAÑ-KARET eo ar pichoned glas, ar mennoù-givri (unan am eus er gêr), al leue Wasiwa (hini ar skol)

MA C'HOARI : c'hoari lammañ gant ar sti-renn, c'hoari mell-droad pe volle, c'hoari kartoù, mildammoù, c'hoari ar waz...

NE BLIJ KET DIN an

dud a zo meyv, an tsunami, pa vez trouz er c'hlas, pa skriv ma breudeur vihan war ar voger er gêr, pa vezan skoet gant ma breudeur ha ma c'hoar goshoc'h.

PLIJOUT A RA KALZ DIN mont d'ar poull-neuil e Noumea pe Lifou ; pa vez baleet gant ar c'hezeg war an Douar-Bras, mont da Noumea, dastum frouezh amañ er meuriad.

PA VIN BRAS e vin mezegez-loened peogwir e plij al loened din.

UR WECH... eo deuet an abadenn tele « *Le Mot de la Classe* » da filmañ em c'hlas. Filmet e oamp bet hag ur vignonez din he doa lammet gant ar sti-renn e-barzh ar c'hlas evit an abadenn padal eo difennet groñs ! Farsus e oa.

MA HUNVRE a zo kreskiñ buan ha mont da gas studioù e Bro-C'hall. Eno e c'hellin gweladenniñ Pariz hag an tour Eiffel !

O ! UR
PICHON GLAS !

© H. H. H.

AR RAZH HAG AR MORGAZH

Ur wech e oa ur razh, c'hoant gantañ mont da vageal. A-benn sevel ur vag e krogas e div gorzenn-sukr gant e zent a-benn kleuziañ anezho. O stagañ ar c'horz-sukr¹ kichen-ha-kichen e savas ur vag mod kaledonian.

Ur wech ar gouelioù gwriet e roas lañs d'e vag. Ha setu-eñ o tiskenn gant ar stêr en ur vont war-raok gant harp ur vazh hir. A-daol-trumm en em gavas dirak *Kiak*, ur yar Sultan.

- Da belec'h emhout o vont, Razh ?
- Diskenn a rin betek ar reier koural.
- Gortoz ac'hanon `ta, emeon o vont da gas ma linenn-besketa ganin.

Mont a ra ar yar da gerc'hat he linenn ha dont a ra en-dro da gavout ar razh. Mont a reont dre ar mor asambles ha war o hent e kavont ur gerc'heiz².

- Da belec'h emac'h o vont ?
- Betek ar gouraleg³.
- Gortozit, me ivez a zeuio ganeoc'h !

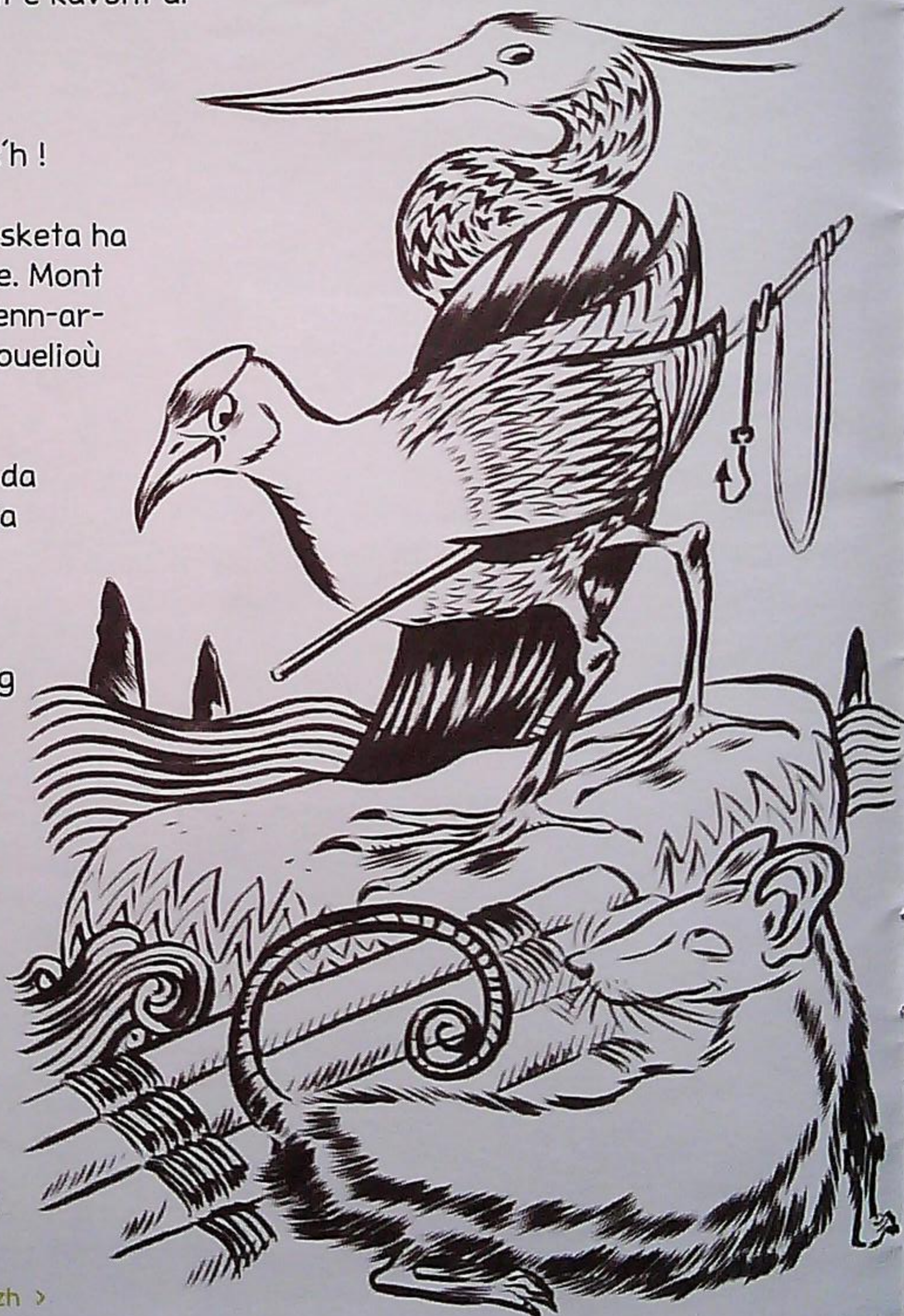
Buan e ya da gerc'haat e linenn-besketa ha dezho da loc'hañ gant o bag adarre. Mont a ra ar vag war-raok buanik, ha benn-ar-fin e tegouezhont eno. Plegañ ar gouelioù hag eoriañ⁴ a rejont.

- Ma, eme ar Razh, deoc'h da vont da gregina, me a chomo war ar vag da ziwall outi.

E-keit m'edo an daou labous o pel-laot a-benn pesketa e teuas naon d'ar razh. Ha dre ma oa graet e vag gant korz-sukr, e tebras anezhi tamm-ha-tamm, betek penn. Mont a reas da ziskuizhañ war ur roc'h goude ar pred lipous-se.

E-pad ar mare-se e oa lanv gant ar mor. Degouezhout a reas en-dro an daou beskataer :

- Razh, pelec'h an diaoul emañ hor bag ?
- Naon du em boa. Debret em eus anezhi.
- Hama, kamalad, debret az peus anezhi, met te, n'ez peus ket eskell evit nijal kuit !

En ul lavarout kement-se e nijas kuit an daou labous o leuskel ar paour kaezh razh war beg e roc'h, dour e-leizh tro-dro dezhañ.

Kregiñ a reas da leñvañ, da glemmichal ha da leñvañ c'hoazh.

Klevout a reas ar morgazh an trouziou-se.

- Piv a zo amañ o leñvañ ?

- Me, Razh an hini eo.

- E, o leñvañ emañ ? Petra c'hoarvez ganit `ta ?

- Leñvañ a ran abalamour m'emañ ma daou gamalad o paouez leuskel ac'hanon amañ ma-unan.

- *Buam ! (Biskoazh !)* Troc'h un tamm en da gof evit lakaat da boan da baouez...

Dont a reas tostoc'h eus ar Razh hag e ouzhpennas : « Deus, diskenn ha azez war ma gouzoug. » Diskenn a reas ar Razh diouzh e roc'h ha teurel a reas e bouez war penn ar morgazh.

Loc'hañ a reas ar morgazh da neuial gant ar razh war e benn. A-daol-trumm e teuas

d'ar razh c'hoant da ziskargañ⁵. Hag eñ d'ober war penn an hini madoberour⁶.

- *AELOBOT ! (c'hoarzedennou)*

- Abalamour da betra e c'hoarzhez ?

- Abalamour ma `z eomp buan a-walc'h !

Ar morgazh da vont war-raok adarre, hag ar razh d'en em ziskargañ ur wech c'hoazh.

- *AELOBOT !*

- Abalamour da betra e c'hoarzhez ?

- Abalamour ma `z eomp buan kenañ !

Youl a oa gantañ, mont a reas ar morgazh buanoc'h c'hoazh, ha war an aod e voent erruet

buan. Ur wech ouzhpenn e tisammas ar razh war penn ar morgazh, an hini e oa bet savetaet e vuhez gantañ.

- *AELOBOT !*

- Perak an diaoul emañ o c'hoarzhin c'hoazh ?

- C'hoarzhin a ran peogwir on laouen da vezañ degouezhet !

Lammat a reas war an douar hag e lavaras d'e vadoberour :

- Ac'hanta, Morgazh, sell war da benn `ta, hag e weli perak e c'hoarzhin kement-se !

- *Buane Tiamam⁷ !* a lavaras ar Morgazh. Lammat a reas ar Morgazh a-benn redek war-lerc'h ar razh pa `z eas-eñ diwar-wel en un toull bennak, o c'hoarzhin frank abalamour d'e

farsadenn dichek. **GOUZOUT A REOMP
BREMAÑ EO ABALAMOUR D'AN AFER-SE
EZ EUS PIKOU TEÑVAL WAR
PENNOU AR MORGIZHIER...**

GERIOÙ DIAES

¹ Korz-sukr : korzenn ur plant a vez kavet sukr enni.

² Ul labous bras, dezhañ ur gouzoug hag ur pikos hir.

³ Kouraleg : loenedigoù a denn ouzh reier war bord ar mor, pesked e-leizh en o zouez.

⁴ Eoriañ : chom a-sav, pa vezer war ur vag.

⁵ Diskargañ : Staotat pe kac'hat !

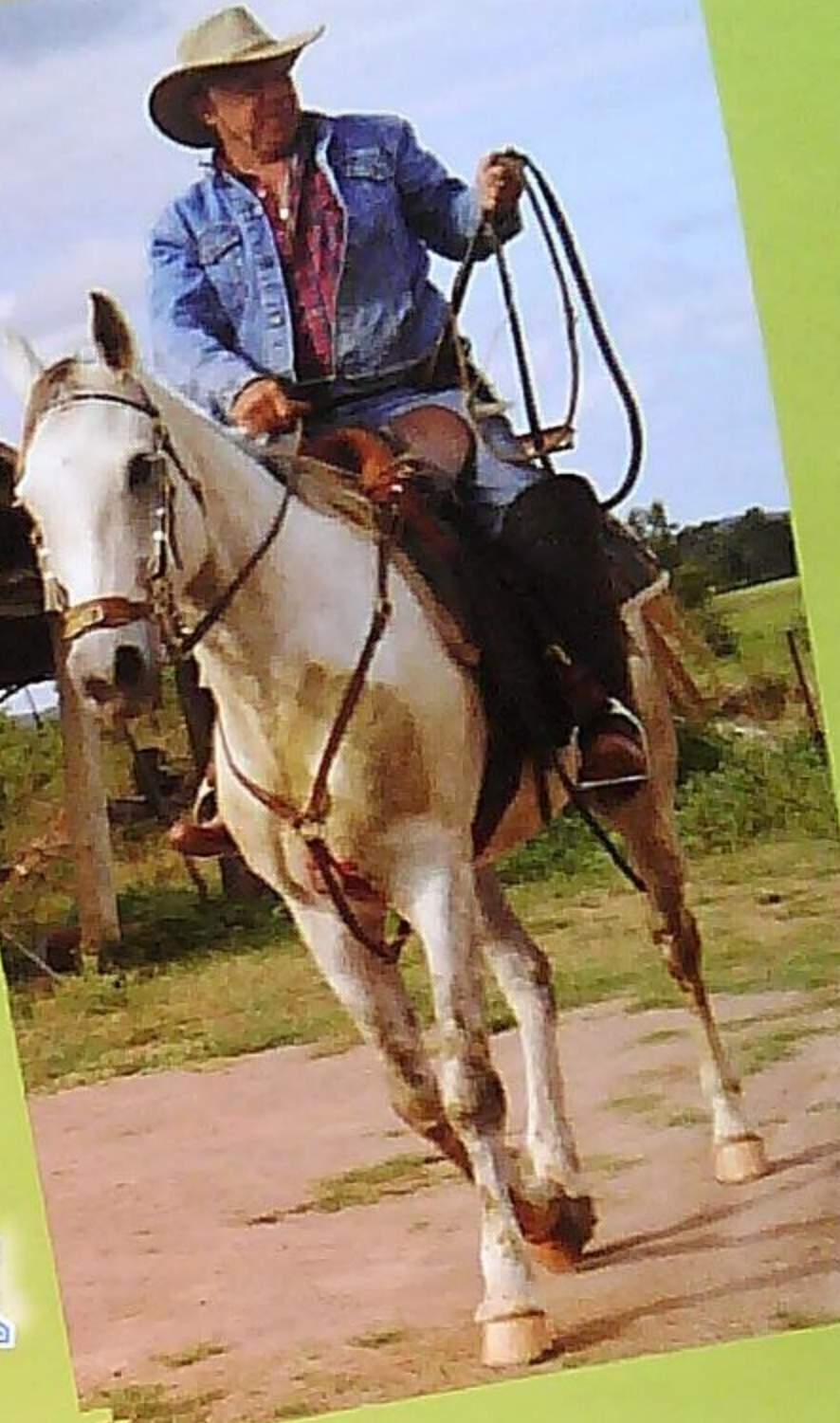
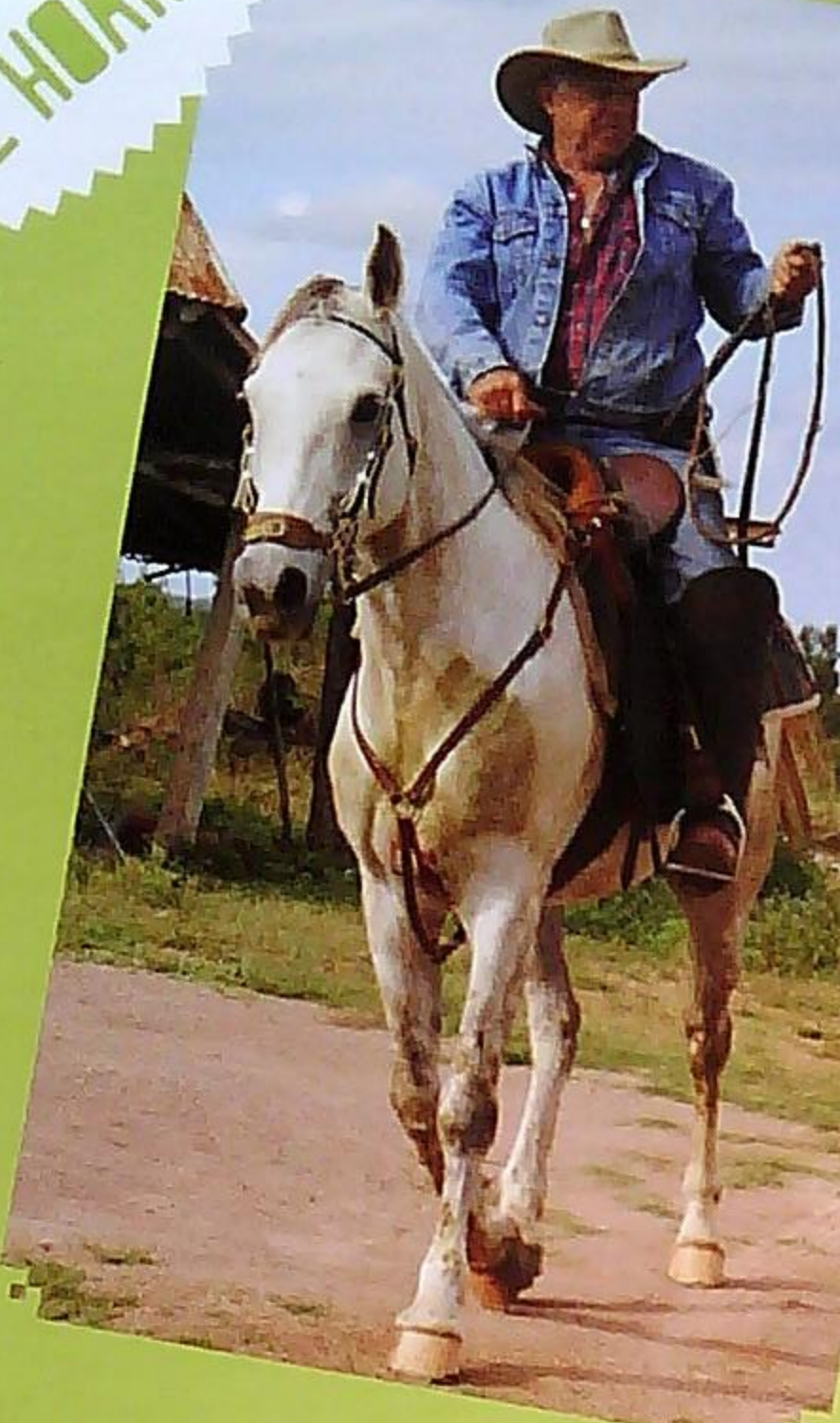
⁶ Unan a ra ar vad tro-dro dezhañ/dezhi.

⁷ « Penn da dad » en ur yezh Kanak, a c'heller treiñ gant : « Biskoazh kement all ! »

Trugarez da Gilbert Bladinières ha da Anne Bihan

Tresadennoù : Gwendal Briec
www.gwendalbriec.com

Ur « stockman » eo an den-mañ. Diwall a ra ar saout war varc'h ! Saoznek eo ar ger, dont a ra eus Aostralia.

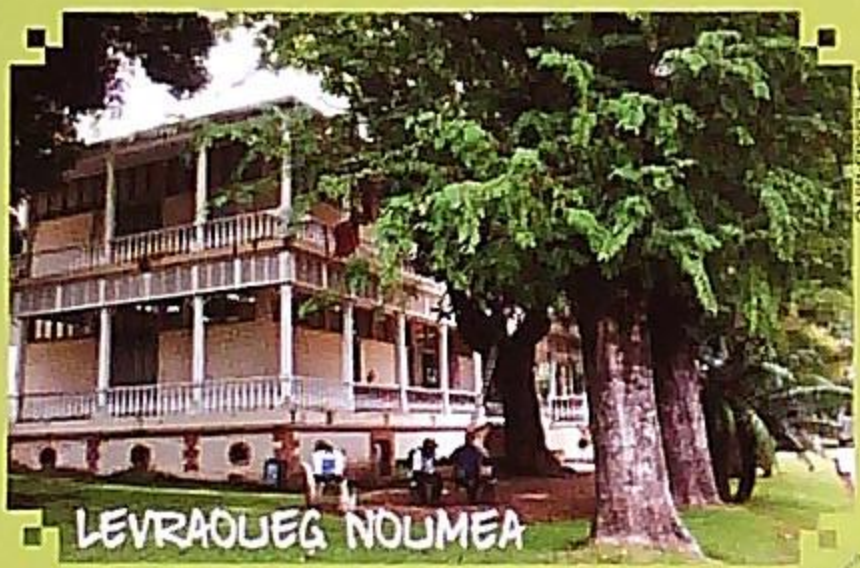

Dit da adkavout

AR 7 DIFORC'H

etre an 2 foto-se.

FOTOIOU KOLLET

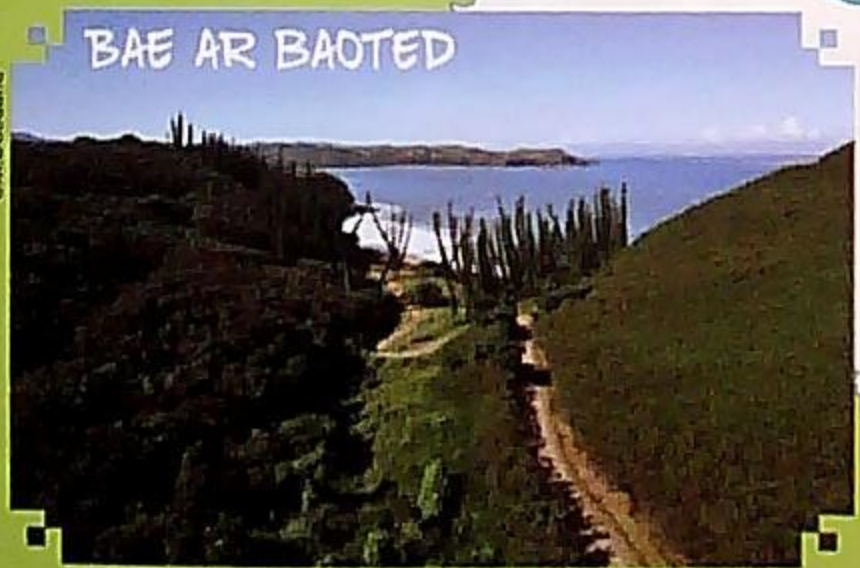

LEVRAOUEG NOUMEA

ENEZ LIFOU

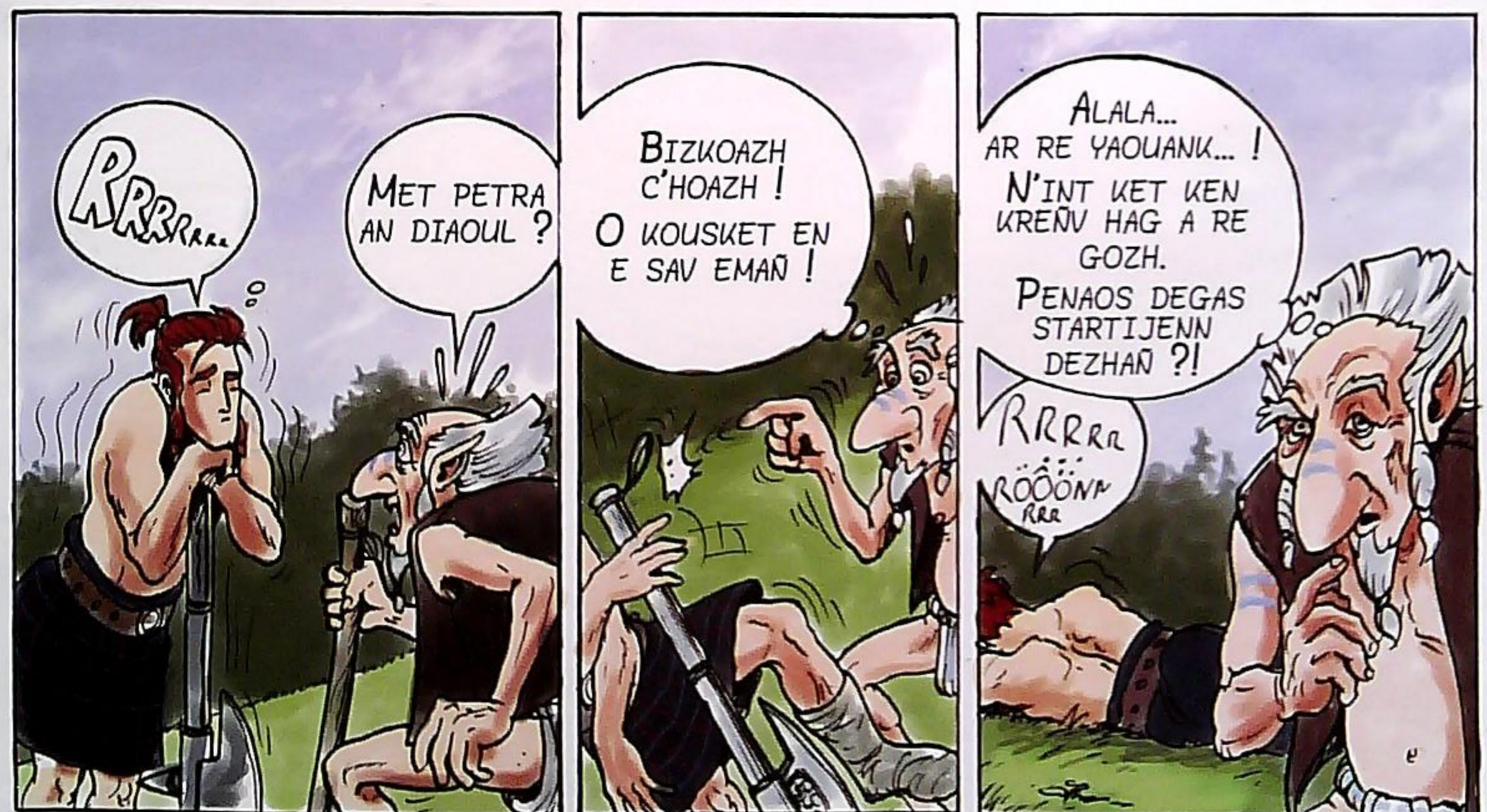
BAE AR BAOTED

TRAEZHENN VATA, NOUMEA

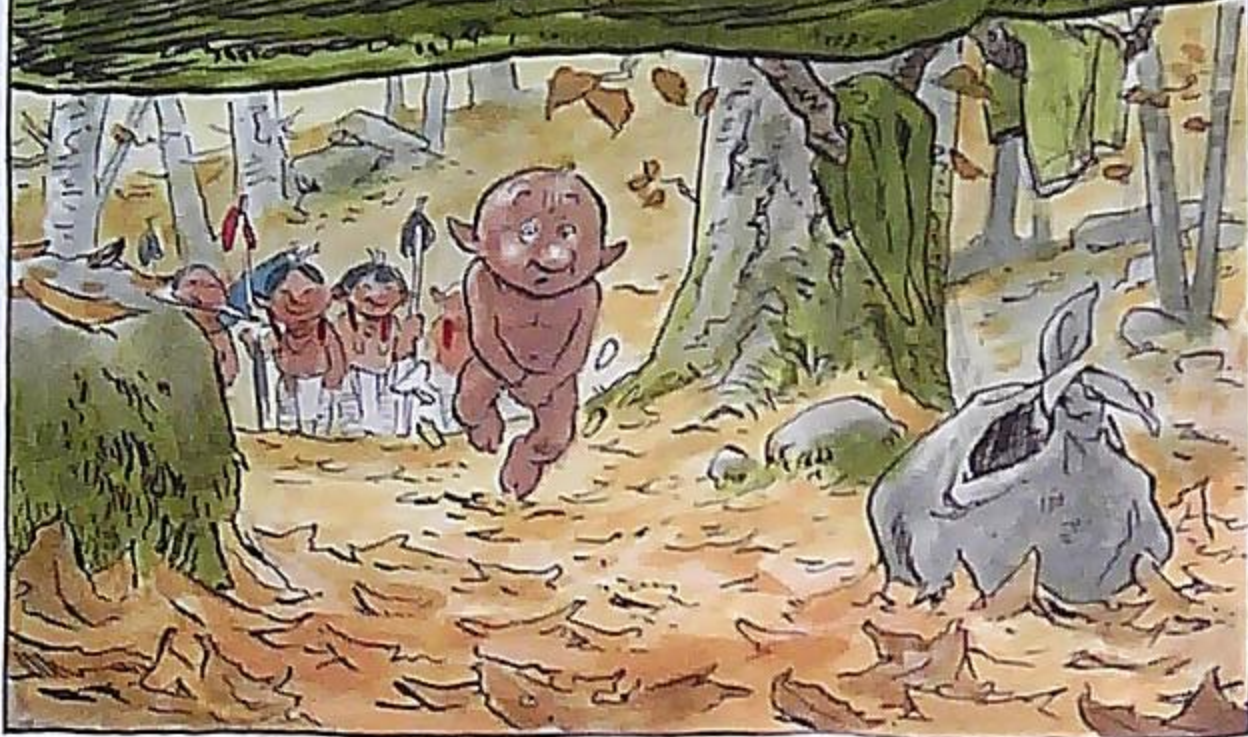

A-drugarez d'ar gartenn pajenn 6-7, kav-en dro pelec'h e oa bet tennet ar fotoioù-se.

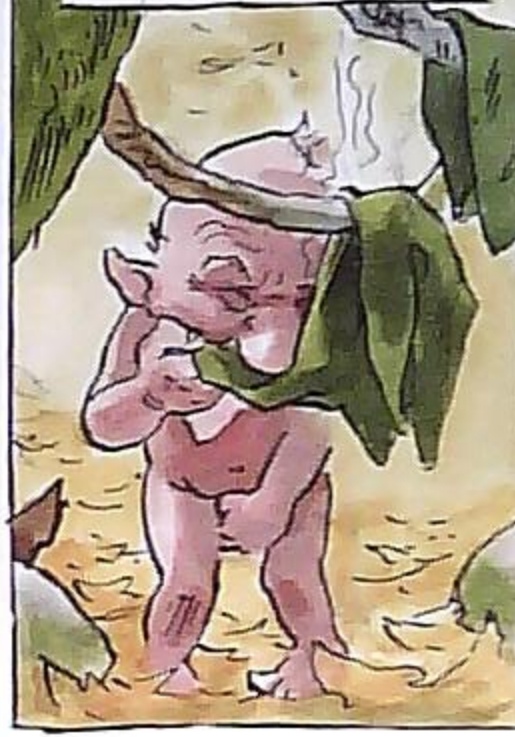

GWELLOC'H EN DIJE KAVET NAGGENEEN CHOM HEY KEJAÑ GANT
ESTRANJOURIEN, NOAZH PILH EVEL MA OA.

REDEK A REAS BETEK E LOCH D'EN EM WISKAÑ BUAN.

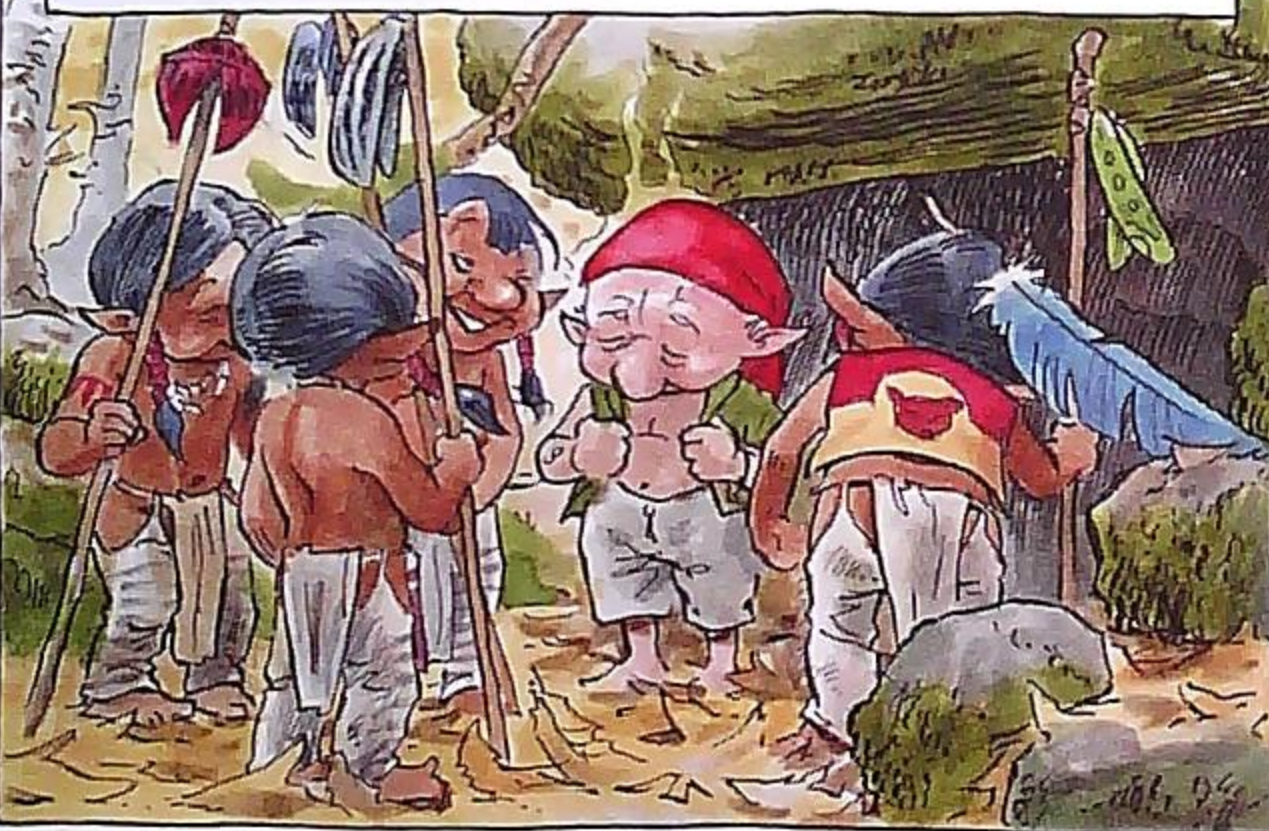
SIWAZH E CHOME AR
C'HWEZH FLAERIUS-SE
PEG OUZH E ZILHAD.

GRAET VO GANT AN DILHAD
MEMESTRA . N'EN DOA KET
C'HOANT EN EM GAVOUT EN
NOAZH DIRAK AR RE ALL.

NE OA KET CHALET AR BUCKWOODGENIES GANT AN DUD EN NOAZH.
KAVOUT A RAENT FENTUS AVAT AR C'HWEZH FALL A STAGE OUZH
AN DEN ESTREN E FRI RUZ.

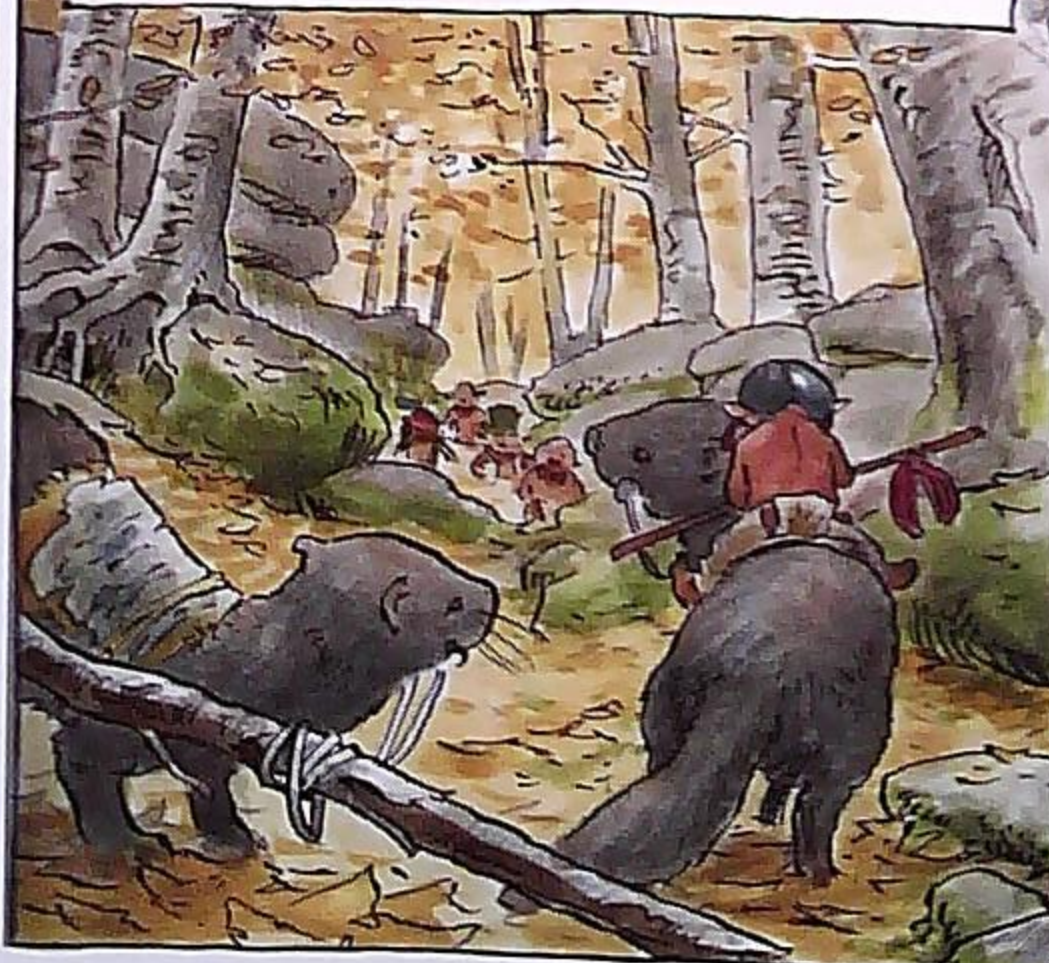
UNAN EUS AR BUCKWOODGENIES, AN HINI MELEN HA
ROUDENNEK E FRI, AR PENN-BRAS MOARVAT, A SEBLANTE
DEDENNET GANT TOG NAGGENEEN.

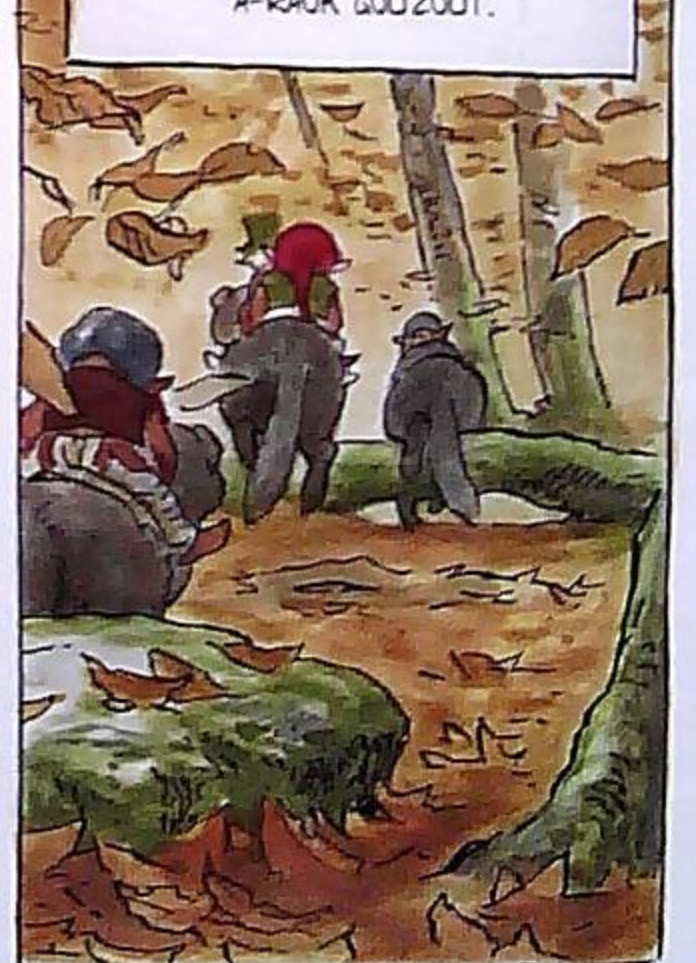
PROFAÑ A REAS DEZHAÑ LAOUEN.
KONTANT-BRAS E OA AR PENN-
BRAS GANT AR PROF, DAOST D'AR
C'HWEZH LAOSKET GANT BRAMM AL
LOENIG..

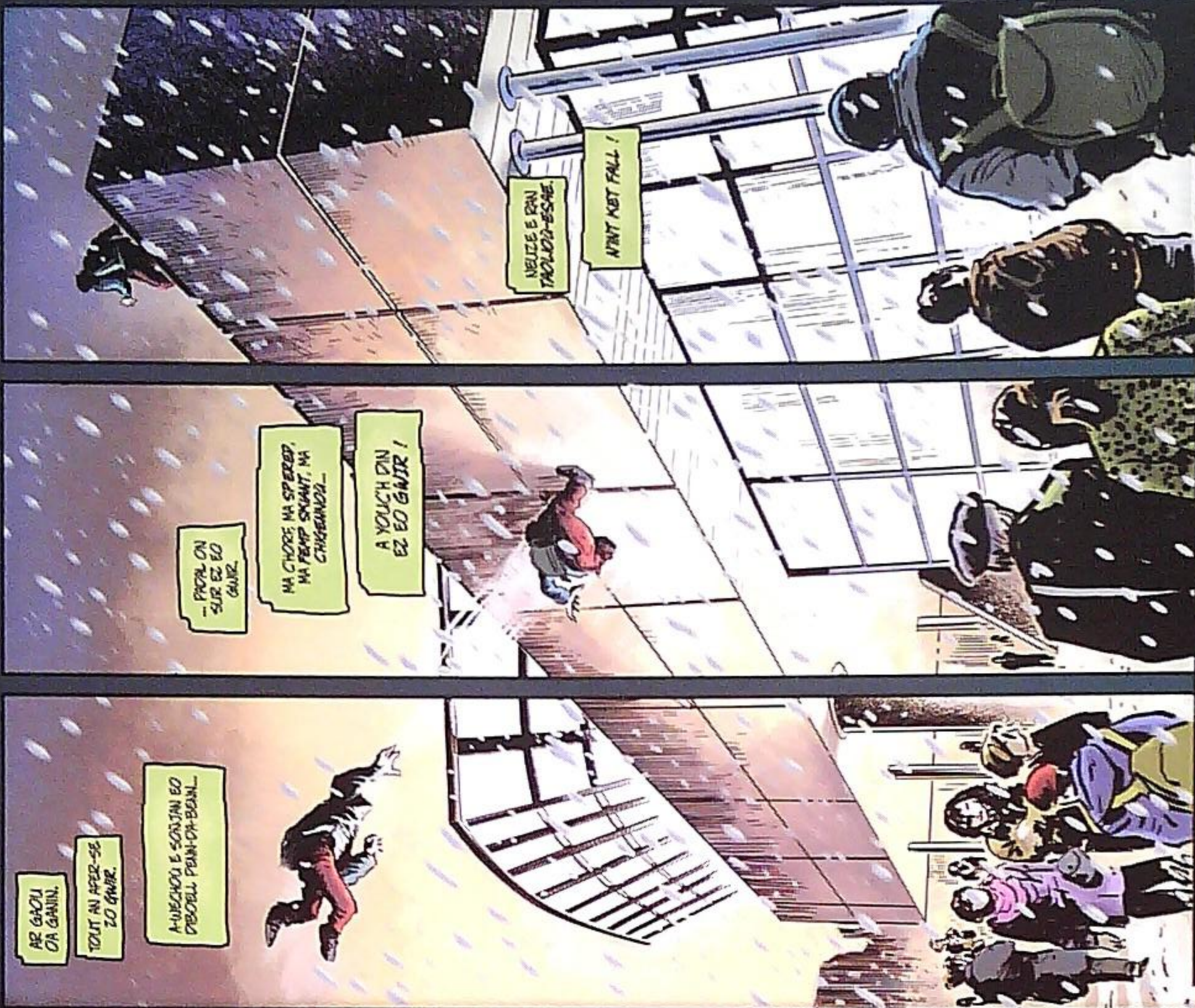
PEDET E VOE NAGGENEEN DA VONT GANTO.
KERZHOUT A REJONT BETEK UR FRANKIZENN.
TRI VIZON A OA O C'HORTOZ ANEZH.

DA BELEC'H E VIJE KASET
ANEZHAÑ ? NE VIJE KET PELL
A-RAOK GOUZOUT.

AR GHOUL
OA GANNIN.

TOUT AN APER-SE
"EO Gwir."

A-NECHOE E SONTAN EO
DREOELL PENN-DREBAN...

- PROAL ON
SUR EZ EO
Gwir.

MA CHOSE MA SPERED,
MA PEMP SIVANT, MA
CHREANNOU...

A YOU'CH DIN
EZ EO Gwir !

NEUZE E RAN
TACLAOD-ESSE.

N'INT KET FALL !

HUCHRENNOU
AN DUJ EN TRON,
HAG AR GER EN HE FEZH
A BROU PIN EO Gwir.

NE CHELAN KET
CHOM HEP KEDON
ANEZHO.

ECHU EO.
KET ON.

NERET E
VEZ PIZH.

SICHALET VEZ
ANECH.

NE VEZ KET TALET
OLECH AR GOUANAR
GANT AR GOUANAR
AURT.

HA NEUZE ? SANDET
ON DONVAAT MA
CHREANNOU DRE
SISEN GANT LIN
PANNAD ?

"MA ISTRIZ PA SELL
A-RACK BEZAD TIZHET
AR CHOERE
EZ ANKORREZH
EN PENN-DREBAN."

"HAG EZ I
PNAK-WEL
PA VIKEN."

MA I GALLOUT
A REZ MONT KUIT
LOUAREZ.
"ADREZ PT TREDI DM GREN
AURT HET HA MA NO VI KET
PARZ EUS REKRELEZH AN
PREDRELLANT."

*Donvaat : evel ma vez graet gant ul loen gouez evit lakaat anezhan da vezan "mignon" gant Mab-Den. Talet : stourmet
*An istor gant rouantelezh an tenvalienn kontet amañ a zo bet tennet eus ur vojenn c'hresian gant Orfeüs.

MA, N'EO KET TOUT MET
RET EO DIN RENKAJ UR
GUDENNIG A-RAOK
DISTRÉIN D'AR GÉR.

DONT EN-DRO DA VEZAJ PAOLIG
SALSEDO JENTLIK, LELLIG E
GELENNERIEJ, HA DISPLEGAJ
PERAK N'EM EUS KET EZHOMM
A LUNEDOU KEN.

HA 'KEN KAZ MA PADFE
DRE VURZHUIJ
AR PERZHIOU
DREIST-LOUARN
-SE DA VIKEN...

NEUZE
KENKOULZ
MONT DEZHI
DA VAT !

EZHOMM 'MO
DEUS UR
GWISKAMANT...
... DEUS UR
MASKL !

UR MENNOZH
BENNAK
AM EUS DJA
EUIT SE.

HA DRE M'EO PAKET
NEW YORK HA
GOTHAM CITY GANT
HARZED DJA...

DISKOUEZ
A RIN DA
DORFEDOURIEN
AR GÉR-MAD...

PN EO
AR MESTR !

C. G. FOUVRE

ECHU EO LODENN 1^{AD} ISTOR « NOZVEZH AL LOUARN » !
AR MIZ O TONT E VO KENDAL'CHET GANT AR PENNAD 3... GORTOZ PELL, GORTOZ GIWELL !

UN NIVER...

160

zo an niver a otoioù a c'hell en em gavout kichen-ha-kichen war un hent e Bro-vBrazil !

KRAK HA BERR

Traouigoù pe titouroù fentus !

Dit da ginnig ivez !
Kas ur postel da
camille.kvb@orange.fr

UN DEIZ...

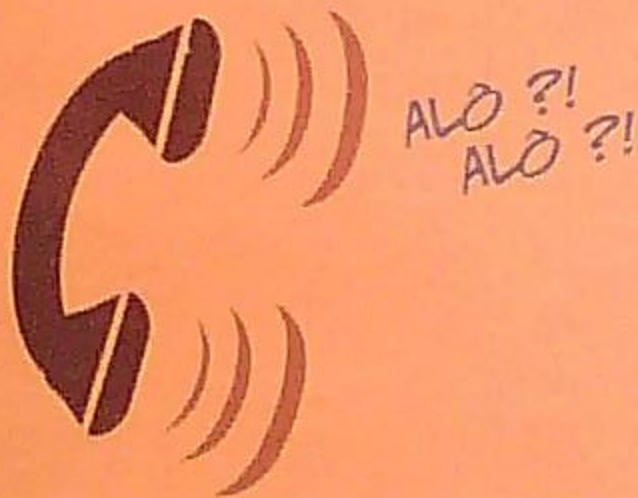
D'AN **28**
A VIZ DU

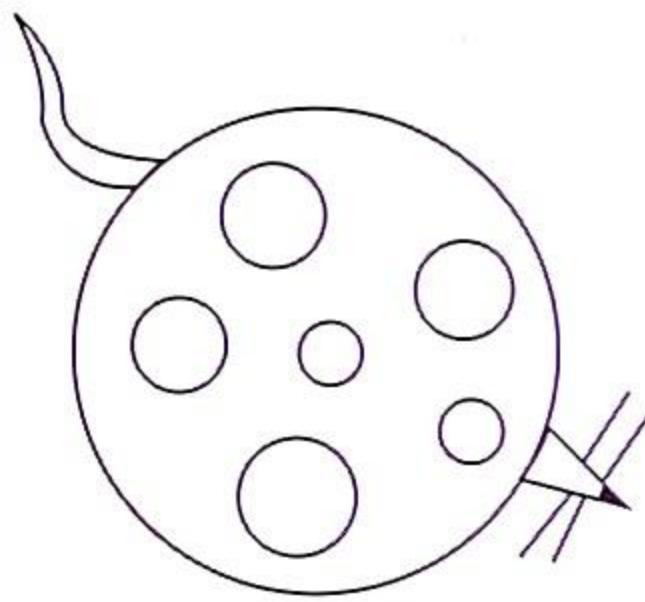
Klask a reer chom hep prenañ tra ! *Black friday* a vez lâret e saozneg, ar gwener du.

HA GOÛT A REZ...

An hanter deus an dud war an douar n'o deus pellgomzet gwech ebet !

PETRA EO ?!

Ul logedenn dindan un fog-toseg gwelet deus an nech.

SIFROÙ ROMAN

IX X

VIX XI

Dit da lakaat en urzh !

Respost : IX, X, XI

YEZH AR-SINOÙ

Evit sinañ :
« unan hag a c'hell klevout »

Kae deus da skouarn betek da lagad gant da viz-yod ha da viz-meur savet.

BRAMMOÙ

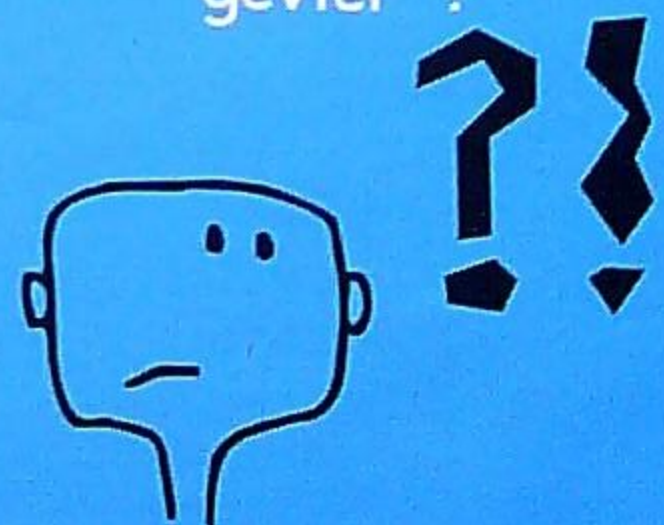

Ul louf a ra c'hwezh, hag ur bramm a ra... ?

... mezh !

DIVIN'TA

Da beseurt goulenn ne c'hellez ket respont hep kontañ gevier ?

« Hag o kousket emañ ? »